

njegov strateški važan, a uz to i pitoreskni položaj, pojednosti gradjevine i oblici konstrukcije i ornamentika, a osobito pako ostanci bogatih i značajnih slika al fresco, sve to podaje ne samo strukovnjaku već i svakom naobraženom laiku točnu sliku stepena prosvjete, na kojemu je bila Srbija tik pred katastrofom na Kosovu. Tu se vidi da koncepcija potječe sa istoka, a konstrukcija sa zapada te da je majstor naime spojio ovo dvoje u takovu neraziučivu i jedinstvenu cjelinu, da je to postalo nešto treće i nešto sasma samostalna i posve nova. Taj spomenik nam pokazuje pute kojima bi pošlo umjeće da nije Kosovo oštricom svojom prekinulo sve niti. Prekinulo je, ali ih nije uništilo! Taj spomenik, kao što i stotina drugih jasno i glasno govore o tome, samo što mi te glase još ne razumijemo sasvim. Na arheolozima je i na stručnjacima, da tumače i razjašnjavaju te nijeme svjedoke drevne naše prosvjete, koja je cvala pod nježnom njegom domaćih dinastija, na zapadu do XII., a na istoku do konca XIV. stoljeća, na njima je da taj mrtav stanac prime život i da se ostvare u

ona vremena još nejasni ciljevi ovoga doba. Ne, kopiranjem, niti imitiranjem nećemo postići svrhu i preporoditi ono što je zamrlo, već samo točnim, pomnijim i nepristranim proučavanjem i istraživanjem spomenika. Mi ne trebamo njihovih forama, ni njihovih konstrukcija, već treba, da se probudi i oživi duh, koji je stvarao djela kao gigantski grad — manastir Manasiju, to čudo srpske zemlje! A da se taj duh probudi, tomu mogu i moraju pomoći arheolozi: Njihov rad, njihova nauka ne smije biti iskopavanje propaloga iz prošlosti, već oživljavanje i održavanje: ono što treba da uvijek živi. Arheologija mora podati pobude i za rad sadašnjici, a ne gubiti se u sitničavom ispipavanju indiferentnih arheoloških pitanja. Zato je baš nekako simbolički odabrao odbor najsajjniji spomenik Srbije, Manasiju, koji je evo od Kosova amo sve preživio, da zatim u novo doba novom naraštaju kaže, da samo doista vrijedna djela traju i ostaju kroz vremena za vremena. A to eto imadu jugoslovenski arheolozi svojim radom u novo doba kazati jugoslovenskom rodu!

Ciro M. Iveković.

ABECEDA I AZBUKA.

»Abeceda i azbuka,
To je naša teška muka,
Mi bi svrhu stigli prije
Da razlike ove nije«;

»To jedino nas još dieli! —
Tako mnogi kod nas veli,
Misleć, da iz vrutka toga
Proiztječe sva nesloga.

Abeceda i azbuka
Dva su grla jednog zvuka,
Jedan duh nek vlada u njima,
Pak će biti, što bit ima! — —

Al je drugdje, ne u pismenih,
Uzrok, što smo razciepljeni:
Krv je naša nestrppljiva,
Ništ' pismena nisu kriva.

Jer ko negda, tako i sada
Zli duh medju braćom vlada,
Svaki svoja više cieni
Sredstva, nego cilj občeni.

Mirko Bogović.

PUBLIKACIJE.

Poznati francuski vizantolog Louis Bréhier napisao je nedavno veoma dobar članak L, architecture serbe an Moyen Age (Le Moyen Age, XXIII. 2-e série, (1921.), 150.—71.). On je hteo njime upozoriti francusku publiku na duboke i temeljne studije Gabriela Milleta: L'école grecque dans l'architecture byzantine (Paris, Lecond, 1916.)

i L'ancien art Serbe. Les églises (Paris, de Boccard, 1919.) i upoznati ju s njihovom sadržinom. Članak B. je pisan bez velikih pretenzija, ali je svejedno više nego savestan i jasan ekscerpat iz spomenutih M. studija. B. je, naime, još jače nego li M. naglasio, kako je poznavanje razvoja srpske umetnosti potrebno za tačno upoznavanje razvoja celokupne umetnosti i —